

2 • 2006

TUNTOSARVI

Suomen Kuurosokeat ry

Helmikuu

Helmikuu

Nyt talven hohtavat hanget
hiihtäjää odottaa.
Mennyt on syksy pimeä,
edessä valoa!

Kauaksi metsien syliin
tahtoisin taivaltaa.
Hiihdellä uusiin kyliin,
ihailta maisemaa!

Helmikuun hankien keskellä
ihan sadun hohtoa on.
Luminen valkea maisema,
ja latu mittaamaton.

Ole tervetullut meille,
valoisa helmikuu.
Päivät pitenee, valoa loistaa,
murheet mielestä unohtuu!

Hilkka Nieminen

TUNTOSARVI 32.vuosikerta, ISSN 0358-2280, **Julkaisija:** Suomen Kuurosokeat ry
Toimitus: Päätoimittaja, tiedottaja Tuija Wetterstrand, puh. (09) 54953521, matkap. 040 7532026, tekstip. (09) 54953526, faksi (09) 54953517, s-posti: tiedotus@kuurosokeat.fi
Toimitusneuvosto: Riitta Ruissalo (pj), Tuula Hartikainen, Unto Honkanen, Eija Metsämäki, Anu Mikkola, Raili Karisaari (siht), Wetterstrand (päätoimittaja).
Hinta: Vuosikerta 25 euroa. Suomen Kuurosokeat ry:n jäsenille ja asiakkaille ilmainen. 12 numeroa vuodessa isokirjoituksella, pisteillä, äänitteenä, videona, ja/tai sähköisenä versiona. Ruotsinkielinen Känselfrödet ilmestyy 6 kertaa vuodessa isokirjoituksella.
Tilaukset ja osoitteenmuutokset: Suomen Kuurosokeat ry, PL 40, 00030 IIRIS, puh. (09) 5495 350, tekstip. (09) 5495 3526, faksi (09) 5495 3517, s-posti: kuurosokeat@kuurosokeat.fi, <http://www.kuurosokeat.fi>. Toimiston aukioloaika: ma-pe klo 8.00-15.45.
Painopaikka: Cityoffset, Tampere

Sonetti-ohjaat auttavat arjen tietokoneongelmissa

◆◆◆
Yhdistyksen IT-väki esittäytyy

◆◆◆
Tietokoneopetus kuntoutusjaksoilla

Sisältö

Viisi kysymystä.....	2
Pääkirjoitus: Visio = tulevaisuudenkuva: K. Leinonen.....	3
Sonetti-ohjaajalta saa apua arjen tietokoneongelmiin: T. Wetterstrand...	4
Ihmiset työnsä ääressä - yhdistyksen IT-väki esittäytyy: K. Tero.....	6
Uusi IT-kouluttaja aloitti Tampereella.	8
Tietokoneopetus Toimintakeskuksen kuntoutumisjaksoilla: A. Metsäpuro..	9
Uutisia digimaailmasta.....	10
Tieto ja kokemus kansien väliin: M. Kovanen.....	11
Suomen Kuurosokeat ry:n hallitus.	12
Juhlavuoden näyttely Näkövammaismuseoon: R. Karisaari.....	13
Tuntoaistin kautta saatava tieto kuurosokeille tulkattaessa: E. Särkimäki.....	14
Muisto mökistä kipakoilla pakkasilalla: P. Jaakola.....	16
Charge-konferenssiin ilmoittautuminen alkoi.....	17
Irman palsta: Laskiaispullat: I. Myyrä.	17
Laskiaisen uskomukset liittyivät naisten työhön: T. Wetterstrand...	18
Ohjeita juhlijoille: Nimim. Ojoisten torppari.....	19
Runo: Helmikuu: H. Nieminen.....	20

Kannen kuvassa talvista järvimaisemaa jäänmurtajan jäljiltä Leppäjärven sillalta katsottuna.
Kuva: **Seija Troyano**

Viisi kysymystä

Koonnut: Aatos Ahonen

1. Väinö Linnan esikoisteos ilmestyi vuonna 1947, mikä se oli nimeltään?
2. Yhdelle suomalaiselle naisurheilijalle on pystytetty patsas, kuka tämä naisurheilija on?
3. Jos elintarvikkeessa on elintarvikeväriä E 100, niin mitä väriä tämä on?
4. Suomessa on paljon soita, mutta mikä suotyypä on meillä yleisin?
5. Millä nimellä eteläisen pallonpuoliskon Lupus tunnetaan Suomessa?

1. Päämäärä
2. Siiri Rantanen
3. Keltainen
4. Räme
5. Suden tähtikuvio ■

Lukijatutkimus käynnistynyt

Tuntosarven lukijatutkimus toteutetaan tämän vuoden keväällä kaikkien lehden eri versioiden lukijoille. Lukijatutkimuksen kysymysten pohjana käytetään **Anu Mikkolan** vuonna 2003 tekemää lukijatutkimusta. Samalla kartoitetaan videon tilaajien mielipiteitä siirtymisestä VHS-kaseteilta DVD-levyille ja C-kasettien kuuntelijoiden mielipiteitä siirtymisestä Daisyyn. Kysely on jo lähtenyt videon tilaajille.

Seuraava Tuntosarvi ilmestyy 23.3. Aineiston toimitus 8.3. mennessä.

Visio = tulevaisuudenkuva

Jokaisella meistä on tulevaisuuden toiveita. Asettamalla tavoitteita haluamme varmistaa, että toiveet toteutuvat. Selkeä näkemys, visio siitä, millainen on hyvä tulevaisuus, ohjaa toimintaamme.

Suomen Kuurosokeat ry:n visiona on maailma, jossa kuurosokea saa syntyä ja elää kuurosokeana - itsensä hyväksyen ja toisten hyväksymänä. Hänen vammansa ja sen aiheuttamat ongelmat tunnistetaan. Kuurosokea osallistuu elämään ja yhteiskuntaan sen täysivaltaisena jäsenenä. Kuurosokea käyttää omaa kieltään ja kommunikaatiotapaansa ja saa niiden ylläpitämiseen ja kehittämiseen koulutusta.

Yhdistyksen visiot, toiminta-ajatus ja arvot ohjaavat yhdistyksemme toimintaa. On hyvä, että meillä on yhdessä laaditut tavoitteet näiden toteutumiseksi. Yhdistys toimii kuurosokean hyväksi.

Raha-automaattiyhdistys on viime vuonna myöntänyt yhdistykselle tieto- ja viestintäteknologiaan ja päivätoimintaan pysyvän rahoituksen.

Tänä vuonna saimme kommunikaatiopalvelut pysyväksi toiminnaksi. Voimme edelleen tehdä tärkeää Tavoiteohjelman mukaista työtä tutkimalla kuurosokeiden käyttämien kommunikaatioiden eri muotoja ja kartoittamalla vuorovaikutustilanteissa syntyviä ongelmia.

Vuodet 2006 ja 2007 ovat tiedottamisen ja tiedonsaannin teemavuotia. Nykyinen hyvin tekninen, sähköinen viestintämaailma tarjoaa kirjavaa tietoa mitä erilaisimmista asioista. Internet-maailmassa saa reaaliaikaista tietoa maapallon toiselta puolelta. Yhdistyksen vastuuna on huolehtia myös niistä heikoimmassa asemassa olevista kuurosokeista, jotka eivät syystä tai toisesta kykene hyödyntämään internetiä.

Tämä on valtava haaste meille jokaiselle, jotta yhdistyksen toiminta-ajatus "Kuurosokeiden omaehtoinen, itsenäinen hyvä elämä tasavertaisessa yhteiskunnassa" toteutuu.

Ystävänpäivänä 14.2.2006

Kai Leinonen
toiminnanjohtaja ■

Sonetti-ohjaajalta saa apua arjen tietokoneongelmiin

Tuija Wetterstrand

Kuulonäkövamma on jokaisella yksilöllinen ja erilainen. Siksi myös tietokoneratkaisut täytyy tehdä yksilöllisesti.

Suomen Kuurosokeat ry sai RAY:ltä projektiavustuksen vuosille 1998-2002. Projektin työnimi oli Sonetti. Sen tavoitteena oli luoda maahan kuurosokeiden tietokoneohjaajien verkosto. Projektin päättyessä koulutettuja ohjaajia oli 18 eri puolilla Suomea.

Sonetti-ohjaaja on koulutettu kuulonäkövammaisen tietokoneen käytön alueellinen tukihenkilö. Jos kuurosokealla tietokoneen käyttäjillä on pulmia tietokoneen käytössä tai hän tarvitsee tietokoneen käytön ohjausta kotona, hän voi ottaa yhteyttä suoraan Sonetti-ohjaajaan. Palvelut ovat ilmaisia kuurosokeille. Sonetti-ohjaajan palkka on 10 EUR/tunti, lisäksi päivärahat ja matkakulut korvataan.

Yksi Sonetti-koulutukseen osallistuneista oli rovaniemeläinen **Aatos Ahonen**. Hän kertoo lukijoille omasta Sonetti-ohjaajan työstään.

Rovaniemeläinen Aatos Ahonen on yksi 18 koulutetusta Sonetti-ohjaajasta. Kuva: R.K.

Miksi kiinnostuit Sonetti-koulutuksesta?

Kiinnostuin Sonetti-koulutuksesta, koska olen aina ollut kiinnostunut tietokoneista. Ajattelin myös, että koulutuksesta on hyötyä paitsi itselleni, myös muille kuulonäkövammaisille, joita pystyn auttamaan heidän omien asioidensa hoidossa. Kun kuulo- ja näkövammaisten tietotekniset apuvälineet tulevat tutuksi, voi sillä olla tulevaisuudessa erittäin suuri merkitys yhteiskunnan teknistyessä. Tietokoneen kautta voi olla yhteydessä päättäjiin ja muihin tahoihin. Tämä mahdollistaa sen, että meillä kuulonäkövammaisilla on mahdollisuus itse hoitaa omat asiamme.

Kuinka paljon Sinulle tulee yhteydenottoja?

Sonettiapua tarvitaan aina. Yhteydenottoja tulee tasaiseen tahtiin. Ei kuitenkaan liikaa. Useimmat yhteydenotot tulevat sähköpostin kautta.

Minkälaiseen neuvontaan omalla alueellasi on eniten tarvetta?

Tässä neuvonta-asiassa on aika laaja kirjo. Monet kysymykset käsittelevät sähköpostin toimivuutta. Nämä yhteydenotot tulevat tekstiviestillä. Suurin syy näihin ongelmiin on yleensä palvelun tuottaja, jolla on palvelin tukossa, tai muita sellaisia ongelmia.

Onko koskaan mennyt sormi suuhun? Mistä saat itse tukea ja apua?

Sormi menee aika usein suuhun. Monesti on ohjelmien kesken ristiriitoja. Esimerkkinä voin mainita oman koneeni, jossa COL (Connect Outload) korruptoi kaikki Word-tiedostot. Tukea olen saanut hyvin paljon **Seppo Terolta**. Lisäksi muilta atk-ihmisiltä ja muilta sonettilaisilta. Vielä on mainittava NKL:n mikromiehet **Laitisen Jorma** ja **Mustosen Sami**. Myös omilta kavereiltani on tullut hyviä neuvoja.

Pidätkö yhteyttä muihin sonettilaisiin?

Yhteyttä tulee pidettyä muutamaan sonettilaiseen. Sonettilaisten ko-

koontumisiin en ole opiskelu- ja muiden työesteiden takia voinut osallistua.

Mitä ominaisuuksia sonettilaiselta mielestäsi vaaditaan?

Tärkein asia on kärsivällisyys ja kyky muuttaa tietokonekieli suomen kieleksi. Kun joudut opettamaan ja neuvomaan ihmisiä, sinun on pystyttävä sanomaan asiat suomeksi. Kärsivällisyyttä tarvitaan hyvin paljon. Joskus joutuu saman asian opettamaan jopa satoja kertoja, toistamaan ja toistamaan. Mutta sitten kun asia on mennyt perille, tulee oikein tyytyväinen olo. Sonettilaiselta vaaditaan myös kiinnostusta tietokoneisiin ja halua seurata, mitä tietokonemaailmassa tapahtuu. On myös oltava utelias, vaikkapa sillä tavalla, että kokeilee eri ohjelmia ja tutustuu niihin. On paljon ohjelmia, jotka toimivat samalla periaatteella.

Sonettilainen tarvitsee myös kykyä toimia opettajana. Ensin on opetettava asia tehtävä itselle selväksi, ennen kuin pystyy opettamaan. Myös ohjeiden teko on opetettava ja niistä on saatava mahdollisimman selkeät ja yksinkertaiset. Sonettilaisen on myös tultava toimeen hyvin monien erilaisten ihmisten kanssa. Oltiin hyvä jos osaisi viittoja, edes jonkin verran. Muut kommunikaatiotavat eivät ole ainakaan esteenä. ■

Ihmiset työnsä ääressä

- yhdistyksen IT-väki esittäytyy

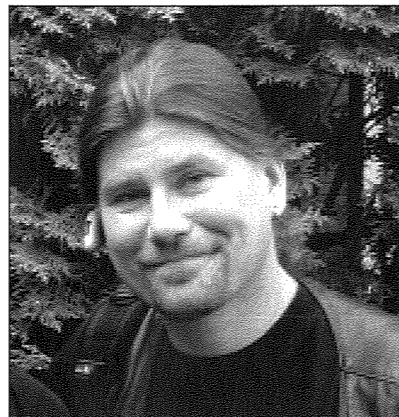
Kirsti Tero

Suomen Kuurosokeat ry:n IT-ryhmä aloitti nyky muodossaan toimintansa vuoden 2005 alussa yhteisen RAY:n A-avustuksen turvin. Toiminnan virallinen nimi on Tieto- ja viestintä teknologian tukipalvelut. IT-ryhmään kuuluu nykyisin kahdeksan henkilöä.

Yhdistyksen IT-palvelut ovat valtakunnallisesti kuurosokeiden nuorten ja aikuisten käytettävissä. Tietokonetta käyttäviä asiakkaita on noin 350.

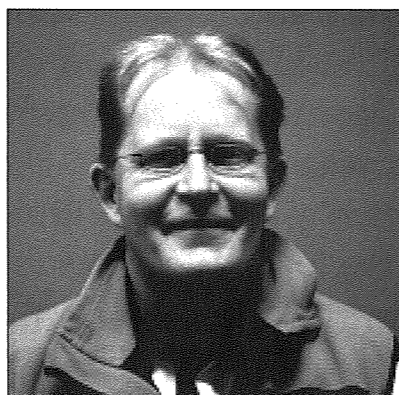
IT-palveluihin kuuluu avustamista tietokoneen ja apuvälineen hankinnassa, opastamista tietokoneen käytössä sekä laitteiston huolto-, päivitys- ja korjaustoimenpiteitä. Lisäksi IT-palvelut tarjoavat vuosittain Tampereella Kuurosokeiden Toimintakeskuksessa kuurosokeille aikuisille pienryhmäkoulutusta tietokoneen ja eri ohjelmien käytössä. Koulutus on asiakkaille ilmaista.

IT-tukipalvelut

IT-vastaava **Seppo Teron** toimipiste on Tampereella Kuurosokeiden Toimintakeskuksessa.

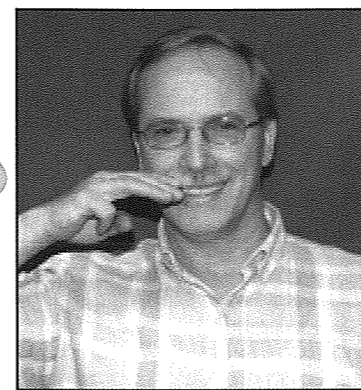
Sepon asiakaskunta koostuu Tampereen, Vaasan, Porin, Oulun ja Rovaniemen aluesihteeripiirien alueella asuvista kuurosokeista aikuisista. Asiakastyöhön kuuluu kuurosokeiden aikuisten tietokoneasennukset ja -toimitukset, tukipalvelut ja huoltokäynnit asiakkaan kotiin. Lisäksi IT-vastaava toimii IT-työn vastuuhenkilönä ja Tampereen IT-ryhmän vetäjänä.

IT-asiiantuntija **Rauno Jäntti** työskentelee Kuulonäkövammaisten Kuntoutumiskeskuksessa Jyväskylässä.

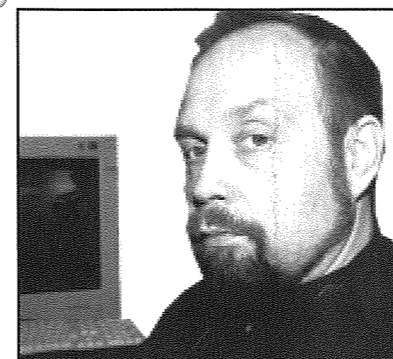
Raunon asiakaskuntaan kuuluvat kaikki tietokonetta käyttävät kuuro-

sokeat nuoret (koululaiset ja opiskelijat) sekä kuurosokeat aikuiset Jyväskylän, Joensuun ja Kuopion aluesihteeripiiristä. Raunon asiakastyöhön kuuluvat laitekartoitukset ja -suositukset sekä tietokonetoimitus, alkuopetus ja tukipalvelut. Lisäksi Rauno toimii tarvittaessa IT-kouluttajana nuorten sopeutumisvalmennuskursseilla.

Helsingin keskustoimistossa työskentelevä IT-asiiantuntija **Mariano Mineo** hoitaa kuurosokeiden aikuisten tietokonehankinnat,

-asennukset ja -toimitukset sekä käytön ohjauksen, tukipalvelut ja huoltokäynnit asiakkaan kotiin Helsingin, Turun ja Kouvolan aluesihteerin piireissä sekä Jyväskylän aluesihteerin piirissä Kanta-Hämeessä (Hämeenlinna ja ympäristökunnat).

Helsingin keskustoimiston toinen IT-asiiantuntija **Kalle Kiviniemi** vastaa yhdistyksen av-

materiaalituotannosta (kuvaus, videointi, editointi) ja eri toimipisteiden toimistotekniikan toimivuudesta. Tarvittaessa Kalle myös avustaa Marianoa asiakastyössä.

IT-koulutuspalvelut

IT-kouluttaja **Kirsti Tero** työskentelee Kuurosokeiden Toimintakeskuksessa. Kirsti vastaa vuosittaisten pienryhmämuotoisten tietokonekoulutusviikkojen sekä kotiohjauksien suunnittelusta ja toteuttamisesta.

IT-ohjaaja **Soile Silvennoinen** ohjaa pääosin tietokoneasiakkaita Toimintakeskuksen järjestämällä kuntoutumisjaksoilla. Soile toimii kouluttajana tietokoneaiheisilla pienryhmäkoulutusviikoilla.

IT-kouluttaja **Anne Metsäpuro** työskentelee osittain Toimintakeskuksen kuntoutumistyöryhmässä ja vastaa kuntoutumisjaksoilla asiakkaiden tietokoneen käytön ohjauksesta. Anne aloitti työnsä Toimintakeskuksessa tämän vuoden alussa **Seppo Haaviston** päättäessä työsuhteensa.

Viestintäkouluttaja **Merja Kovanen** työskentelee Toimintakeskuksen järjestämällä kuntoutumisjaksoilla asiakasohjauksessa. Merja tekee mm. asiakkaiden kommunikaatiokartoituksia ja suosituksia kommunikaatio-opetuksen järjestämisestä. Merja osallistuu tietokoneaiheisten pienryhmäkoulutusviikkojen suunnitteluun ja vastaa tulkkauksjärjestelyistä.

Ryhmäkuvassa IT-koulutuspalveluiden väki, vasemmalta: Merja Kovanen, Anne Metsäpuro, Soile Silvennoinen ja Kirsti Tero. Anne Metsäpuro on tiimin uusin jäsen, hänen esittelynsä alla. Kuva: Seppo Tero. ■

Uusi IT-kouluttaja aloitti Tampereella

Morjens!

Aloitin vuoden alusta IT-kouluttajana Kuurosokeiden Toimintakeskuksessa.

Olen 42-vuotias 170 cm pitkä, pyylevä, kahden pojan äiti sekä **Heikin** vaimo. Perheeseemme kuuluu myös kissa. Asumme Hämeenlinnassa mutta käymme yhdessä mieheni kanssa päivittäin töissä Tampereella.

Olen työskennellyt aikaisemmin mm. Sampolassa Hämeenlinnassa sekä kuntoutuskursseilla Tampereella tuntityöntekijänä. Kuurosokeiden Toimintakeskukseen siirryin Helsingissä toimivasta kieliteknologia-yrityksestä.

Minä osaan viittomakieltä ja harrastan sukututkimusta. Mukava tavata vanhoja tuttuja ja tutustua uusiin.
T. Anne ■

Tietokoneopetus Toimintakeskuksen kuntoutumisjaksoilla

Anne Metsäpuro

Kuurosokeiden Toimintakeskuksessa kuntoutuskurssilla asiakkaille annetaan yksilöllistä ja henkilökohtaista ohjausta tietokoneen käytössä. Kurssilaiset ovat Toimintakeskuksessa yhden tai kahden viikon yksilökursseilla ja heille laaditaan henkilökohtainen kurssiohjelma. Kurssiviikkoon voi tietokoneohjauksen lisäksi kuulua muutakin ohjelmaa. Kuntoutustyöryhmä on moniammatillinen tiimi.

Kuntoutuskurssilla opiskellaan tietokoneen käyttötaitoja, jotta tietokoneen käyttäminen sujuu myös kotona. Kurssiviikoilla tutustutaan myös laitteistoon ja oheislaitteisiin, joista saattaisi olla kuurosokealle käyttäjälle hyötyä. Kurssille voi saada maksusitoumuksen Kelasta tai perusterveydenhuollosta. Yksi mahdollisuus on hakea yksilöllistä jaksoa RAY:n sopeutumisvalmennuksena, jolloin kurssianomus lähetetään suoraan Toimintakeskukseen.

Kuntoutumiskurssilla käytetään sellaisia ohjelmia, jotka toimitetaan ko-

neen mukana. Tietokoneen käyttöjärjestelmän lisäksi ohjauskoneissa on asennettuna sähköpostiohjelma, Internet-selain, WordPad-tekstinkäsittelyohjelma, NKL:n WindowsLue-tus -ohjelma sekä apuvälineohjelma. Nämä ovat ne pääasialliset ohjelmat, joita kuntoutuksen kursseilla käytetään. Lisäksi on mahdollista opiskella yksilöllisen suunnitelman mukaan esim. tekstinkäsittelyä tai muita ohjelmia. Näistä voidaan aina neuvotella. Kuntoutumistyöryhmä tekee tiivistä yhteistyötä IT-työntekijöiden kanssa.

Kurssikoneissa ja kotikoneessa on yleensä samat ohjelmat. Asiakkaan apuvälineohjelmien saanti riippuu paljon keskussairaalaista. Apuvälineohjelmien käytön opiskelua harjoitellaan kurssilla, jotta kotona koneen käyttäminen sujuu ilman suuria ongelmia. Apuvälineohjelmia voi olla erilaisia, mutta pääasiassa kuurosokeilla on käytössä Supernova ruudunluku- ja suurennusohjelma. Ohjelmassa on myös tuki pistenäytölle. ■

Uutisia digimaailmasta

Digiboksin hankkimista viivytellään Viestintäviraston marras-joulukuussa tekemän kyselytutkimuksen mukaan digiboksin jo hankkineet ovat tyytyväisiä laitteeseensa. Silti puolet ei-digitalouksista pitää hankintaa vielä tarpeettomana. Analogiset lähetykset loppuvat 31.8.2007. Silloin viimeistään pitää kaikissa talouksissa olla digivastaanotin, mikäli haluaa seurata televisiolähetyksiä.

Digivastaanotin mahdollistaa monien sellaisten lisäpalvelujen käyttöönoton, jotka analogisessa televisiossa ovat mahdottomia tai liian kalliita toteuttaa. Yksi tällainen palvelu on vuoden 2005 syyskaudella Yle TV1:ssä käyttöönotettu äänitekstitys. Ensimmäinen kuvailutulkattu TV-elokuva lähetettiin TV1:ssä viime Tapaninpäivänä. Kuvailutulkkaus välitetään äänitekstityksen tavoin digivastaanottimen hollannin äänikanavalla.

Ilmainen tietosanakirja netissä Osoitteesta fi.wikipedia.org löytyy ilmainen tietosanakirja, jossa on tällä hetkellä 49 076 suomenkielistä artikkelia. Wikipedia on vapaasti

muokattava tietosanakirja, joka julkaistaan monilla kielillä. Wikipediaa kootaan vapaaehtoisvoimin: kuka tahansa verkon käyttäjä voi käydä muokkaamassa tai lisäämässä tietoja Wikipediaan. Käyttäjät pitävät huolta tietojen oikeellisuudesta. Korjaukset myös näkyvät kaikille käyttäjille. Wikipedia on yksi esimerkki internetin mahdollistamasta open access eli vapaa pääsy -ideologiasta.

Mikrolainaamosta Tietokonelainaamo Näkövammaisten Keskusliitossa toimii Tiedonhallintapalvelun alainen Tietokonelainaamo. Sieltä näkövammaisten on mahdollisuus lainata atk-laitteita ja/tai apuvälineohjelmia, jos heille ei ole niitä myönnetty muulta taholta. Lainaamo tunnettiin aikaisemmin nimellä Mikrolainaamo, mutta vanha nimi on jäänyt pois käytöstä. Tietokonelainaamo perii lainaajilta pitkäaikaisista lainoista 90 euron vuosimaksun. Laitteiden hakeminen tapahtuu täyttämällä hakulomake. Hakijan näkövammaisuuden haitta-aste prosentti tulee olla vähintään 50 %. Lisätietoja lainaus-toiminnasta saa lainaamon hoitaja **Jorma Laitiselta**. ■

Tieto ja kokemus kansien väliin

Merja Kovanen

Kohdataan ja kommunikoidaan – tietoa taktiiliviittomisesta ja sen opettamisesta -kirjassa pohditaan taktiilikommunikaation käsitettä ja taktiilisuuden merkitystä aikuisena kuurosokeutuvien henkilöiden elämässä. Taktiilisti kommunikoiviksi määritellään kaikki ne kuurosokeat, jotka käyttävät kielellisen ja sitä täydentävän tiedon vastaanotossa tuntoaistiin perustuvia menetelmiä.

Kirjassa on tuotu esiin taktiiliviittomiseen siirtyvien henkilöiden erilaiset taustat ja lähtökohdat. Siirtymisprosessi on erilainen esimerkiksi viittomakielisillä henkilöillä ja niillä, jotka opettelevat alusta viitotun kielen ja harjoittelevat samanaikaisesti uutta tuntoaistiin perustuvaa vastaanottokanavaa.

Toisten tuki tärkeää

Kirjaa varten haastateltiin taktiilikommunikaatioon siirtyneitä kuurosokeita ja perheissä taktiiliopetusta antaneita viittomakielentulkkveja. Yhteistä kaikille taktiilikommunikaatioon siirtymässä oleville on se, että muilta ihmisiltä saatavasta tuesta on

Merja Kovanen (oik) ja Riitta Lahtinen ovat pitkään työskennelleet kuurosokeiden kommunikaatioon liittyvissä työtehtävissä. Vuosien aikana karttunut kokemus ja tieto on nyt koottu kirjaan, jonka pienimuotoinen mutta lämminhenkinen julkistamistilaisuus pidettiin 13.1.2006 Kuurosokeiden Toimintakeskuksessa. Kuva julkistamistilaisuudesta: K.K.

suuri apu. Tuki voi tulla esimerkiksi sosiaalitoimesta sopeutumisvalmennuksena myönnettävän perheopetuksen muodossa.

Uusien asioiden opiskelumahdollisuuden lisäksi muiden kuurosokeiden antama tuki koetaan tärkeäksi. Toinen kuurosokea voi houkutella mukaan erilaisiin toimintoihin ja antaa mahdollisuuden harjoitella kommunikaatiotaitoja kanssaan. ■

Suomen Kuurosokeat ry:n hallitus

Ylh. vas.: Terhi Heikkilä, Sisko Alapuro-Närhi, Kauko Ronkainen, Sanna Paasonen ja Merja Vähämaa. Alh. vas. Ulla Kungas, Seppo Jurvanen, Tuula Hartikainen ja Ari Suutarla. Kuva: K.K.

Suomen Kuurosokeat ry valitsi syyskokouksessaan 26.-27.11.2005 yhdistykselle uuden hallituksen, jonka toimikausi alkoi vuoden 2006 alusta. Hallitus kokoontui ensimmäisen kerran 20.1.2006 EVTEK-ammattikorkeakoulun tiloissa Espoon Leppävaarassa. Hallitus valitsi keskuudestaan varapuheenjohtajaksi **Ari Suutarlan**.

Suomen Kuurosokeat ry:n hallituksen kokoonpano ja kotipaikat vuonna 2006: Puheenjohtaja on **Tuula**

Hartikainen Varkaudesta. Varapuheenjohtaja on Ari Suutarla Helsingistä. Hallituksen jäsenet ovat: **Seppo Jurvanen** Lappeenrannasta, **Ulla Kungas** Tampereelta, **Sanna Paasonen** Helsingistä, **Merja Vähämaa** Nokialta ja **Kauko Ronkainen** Vantaalta. Asiantuntijajäsenenä toimivat **Sisko Alapuro-Närhi** Niinilahdelta ja **Terhi Heikkilä** Laukaalta.

Hallituksen kaikkien jäsenten sähköpostiosoitteet ovat muotoa: etunimi.sukunimi@pp.nkl.fi ■

Juhlavuoden näyttely Näkövammaismuseoon

Raili Karisaari

Vietämme parhaillaan yhdistyksen 35-vuotisjuhlavuotta. Yksi osa juhlavuoden ohjelmaa on näyttely, jolla on tarkoitus esineiden ja kuvien avulla kertoa kuurosokeiden arjesta ja toiminnasta yhdistyksen perustamisen ajalta. Näyttely kootaan Näkövammaismuseon tiloihin lirikseen ja asiantuntija-apua saamme Näkövammaismuseon amanuenssi **Kari Huuskoselta**.

Tarvitsemme myös sinun apuasi! Onko kaapeissasi mielenkiintoisia vanhoja esineitä, jotka ovat aikanaan palvelleet kuurosokean apuvälineenä? Tavara voi olla jokin kommunikointiin liittyvä esine, keittiötarvike, työntekoa helpottava apuväline tai jokin muu. Olemme kiinnostuneet myös vanhoista valokuvista, jotka kertovat yhdistyksen toiminnasta ja henkilöistä.

Esineet ja valokuvat pyydämme lainaksi ja palautamme vuoden lopussa kun näyttely on ohi. Näkövammaismuseossa on jo esillä monia

kuurosokeidenkin käyttämiä esineitä, kuten pistekirjoituskoneita, kelanauhureita, valkoisia keppejä ym., joten ne jääköön tällä kertaa pois meidän näyttelystämme.

Jos sinulla on jokin esine, jonka arvelisit olevan kiinnostava näyttelyesine, niin kerro siitä meille kirjeitse tai sähköpostitse. Kuvaile millaisesta esineestä on kysymys, milloin se on valmistettu (arvioi) ja mihin esinettä on käytetty. Kerro myös oma nimesi, osoitteesi ja puhelinnumero tai sähköpostiosoitteesi.

Esineet kerätään tänne lirikseen huhtikuun aikana, mutta haluaisimme jo nyt tietää, millaisia esineitä olisi tarjolla.

Näyttelytyöryhmä:
Anita Palo, Hilikka Kasurinen, Martti Avila ja Raili Karisaari
Yhteydenotot:
tiedotus@kuurosokeat.fi ■

Tuntoaistin kautta saatava tieto kuurosokeille tulkattaessa

Kuva Valkeassa Talossa pidetystä Toimiva tulkkipalvelu kuurosokeille seminaarista 22.11.2005. Eila Särkimäki edessä, Riitta Lahtinen taustalla. Kuva R.K.

Eila Särkimäki

Kuurosokeus on yksilöllistä, mutta kaikki kuurosokeat ovat ainakin ajoittain täysin kuuroja ja/tai sokeita. Kuurosokea saa osittain tai kaiken ympärillään olevan kuulemiseen ja näkemiseen perustuvan tiedon vain tuntoaistimuksena, koskettamalla itse tai toisen kosketuksen kautta.

Tulkki voi erilaisten tuntoon ja liikkeeseen perustuvan aistihavaintojen välityksellä antaa monenlaista tietoa kuurosokealle. Taktiilisti kä-

destä käteen voi välittää kieltä, sekä viittomakieltä että viitottua puhetta. Muita tukimenetelmiä ovat peukalon hankaan tehtävät sormiaakkoset, kämmenelle, keholle tai jollekin pinnalle yhdessä tehtävät suuraakokset sekä muut keholle piirrettävät merkitykselliset signaalit.

Koskettaminen myös täydentää muita aistihavaintoja. Sitä voidaan käyttää muiden menetelmien kuten puheen, viittomien ja kuvailun tuke-

na. Kosketuksen avulla voidaan osoittaa suuntia ja näyttää paikkoja. Kontaktin avaaminen kuurosokean kanssa sujuu myös kosketuksen avulla. Erilaisissa tilanteissa voidaan tietoa antaa nopeasti koskettamalla. Esimerkiksi paikalle tuleminen ja poistuminen voidaan ilmoittaa näin. Kuurosokean opastaminen perustuu paljolti koskettamisen kautta saatavaan tietoon.

Opastuksessa, paikasta toiseen siirtymisen aikana, kuurosokea saa kosketuksen avulla liikkumisessa tarvittavaa tietoa. Hän lukee oppaan käden ja kehon liikkeistä erilaisia asioita, kuten esteet, tasoerot, kapeat paikat jne.

Kommunikaatiomenetelmien vaihdokset tulkkauksen aikana

Erilaiset syyt saattavat aiheuttaa muutoksia kommunikaatiotilanteeseen. Valaistusolosuhteissa tapahtuvat muutokset ja melusaaste ovat yleisimpiä häiriöitä aiheuttavia tekijöitä. Useimmat kuurosokeat ovat hämäräsokeita ja häikäistymisen aiheuttaa ongelmia. Kuulon apuvälineet korostavat melun aiheuttamia häiriöitä.

Muuttuvissa tilanteissa joudutaan joskus tilapäisesti tai pitempiaikaisesti vaihtamaan kommunikaatiomenetelmää tai ottamaan muita

menetelmiä tueksi. Kun kuurosokea ei esimerkiksi jostakin syystä saa riittävän hyvin selvää puheesta tai huuliosta, voidaan tukena käyttää muita menetelmiä. Asia tai jokin tärkeä sana voidaan kirjoittaa suuraakosilla, tarvittaessa jopa keholle.

Esteetön kommunikaatio edellyttää selkeyttä

Esteetön kommunikaatio edellyttää, että kuurosokean tulkki opastaa, kuvailee sekä tulkkaa tai toistaa selkeästi. Hän soveltaa erilaisia menetelmiä erilaisissa tilanteissa, jotta kuurosokea saa kaiken tiedon ympäristöstä ja tapahtumista. Osa menetelmistä on tunto- ja liikeaistimuksena havaittavaa haptiikkaa. Myös kapea näkökenttä ja viittomamerkkien laajuus sekä viittomaetäisyys pitää huomioida viitottaessa puhetta tai viittomakieltä. Viittomakieleen kuuluvat eleet, ilmeet ja kehonliikkeet olisi yritettävä saada taktiilitulkkaukseen mukaan.

Kuurosokeille tulkkaus on kokonaisvaltaista. Monipuolisen tiedon välittämiseksi on tarpeen käyttää kaikkia keinoja.

Teksti on lyhennelmä Eila Särkimäen puheenvuorosta Toimiva tulkkipalvelu kuurosokeille seminaarissa 22.11.2005. ■

Muisto mökistä kipakoilla pakkasilla

Pekka Jaakola

Nuorena miehenä, 1980-luvun alussa majailin isäni kanssa muutama vuodelta Ylivieskan Kaisaniemessä sijaitsevan kotitaloni piharakennuksessa eli mummonmökissä, jossa oli tupa ja kamari. Perheeni oli iso ja silloin juuri oli niin ahdasta, että kaikki tila piti ottaa käyttöön.

Keittiön lämmönlähteenä oli hella, kamarin puolella oli sellainen takkamuuri, ja niillä yhteinen hormi. Kun pakkasta oli parikymmentä astetta piti mökkiä lämmittää useamman kerran päivässä. Iltasella, ennen kuin ruvettiin yöpuulle isän kanssa, lämmitti äijä kämpän niin kuumaksi, että hyvä kun ei tarvinnut pitää ovea auki. No, se lämpö tasaantui sitten iltaa myöten. Joskus heräsin jo aamuyöstä savun tuoksuun, kun isäukko rupesi aamutuimaan taas lämmittämään kämppää. Isä oli aamukukkuja kuten poikansakin. Välillä taisi savuttaa, mutta kyllä siellä lämmintäkin piisasi; etten sanoisi, että välillä vähän liikaakin. Puuta sen mökki-rötiskön lämmittämiseen kylä kului!

Isäni vielä eläessä mökin keittiö toimi työtilana eli meikäläisen harjaverstaana. Puulla lämpiävä hella oli ainoa lämmityslaitte. Töitä siellä oli kylmä tehdä talvella. Tein harjoja lähinnä syystalvella, en kovilla pakkasilla.

Mökin historia saataisi olla mielenkiintoista selvittää. Mökki taisi olla siirretty jostain, ja koottu siinä missä meidän tontti oli. Mökki oli paikollaan jo ennen kuin varsinainen kotitalo. Minun syntymäni aikoihin siinä asui talon omaa porukkaa. 70-luvulla se oli pitkät ajat vuokralla, kunnes 80-luvulla oma porukka rupesi taas asustelemaan siinä, lähinnä isä ja minä. Mökki lienee edelleen olemassa vanhan kotini pihapiirissä, mutta ei sitä enää käytetä asuintarkoituksiin, taitaa olla varastona.

Aktiivinen harjantekijänurani loppui isäni kuolemaan. Velimies lunasti talon meiltä muilta sisaruksilta. Myin harjantekijän vehkeeni ja muutin pois. Mutta se on jo toinen tarina: historiaa, josta ei puhuta ääneen. ■

Charge-konferenssiin ilmoittautuminen alkoi

Pohjoismainen CHARGE -verkosto järjestää yhteispohjoismaisen konferenssin Helsingissä, kuulovammaisjärjestöjen monitoimitalo Valkeassa Talossa 27.6 - 30.6.2006. Ilmoittautuminen konferenssiin on alkanut. Ilmoittautumisaika päättyy 30.4.2006.

Pohjoismaisen CHARGE -konferenssin tarkoituksena on edesauttaa työntekijöiden ja perheiden pohjoismaista verkostoitumista, tiedon saamista ja levittämistä sekä kokemusten jakamista. CHARGE -assosiaatio aiheuttaa perheille monia erityishaasteita lasten hoitoon ja kuntoutukseen liittyen. Konferenssissa käsitellään näitä teemoja muiden perheiden ja asiantuntijoiden kanssa ja pyritään tukemaan perheitä heidän tilanteissaan.

Lisätietoa:
www.chargekonferens.org
sekä:
Tytti Kaisla
TASO-projektin projektipäällikkö
p. 014-446 1130, 040-5497 195
tytti.kaisla@kuurosokeat.fi ■

Irman palsta: Laskiaispullat

20 kpl

2 dl maitoa
25 g hiivaa
3/4 dl sokeria
1/4 tl suolaa
7 dl vehnä jauhoja
40 g juoksevaa margariinia
1/2 rkl kardemummaa
mantelirouhetta

Täyte:
2 dl kermaa
mantelimassaa tai vadelmahilloa

Valmista pullataikina. Liota hiiva kädenlämpöiseen maitoon, lisää muut aineet ja alusta taikina. Kohota taikinaa noin tunti ja leivo sen jälkeen pyöreitä pikkupullia. Kohota pullat uudestaan ennen uuniin laittoa pyyhkeen alla. Voitele kananmunalla ja ripottele päälle mantelirouhetta. Paista 225 asteessa n. 10-15 min.

Halkaise pullat. Täytä alempi osa mantelimassalla tai vadelmahillolla sekä kermavaahdolla ja laita yläosa kanneksi. Tarjoa lämpimän juoman, esim. teen, kanssa.

Lähde: Finfood-keittokirja ■

Laskiaisen uskomukset liittyivät naisten työhön

Tuija Wetterstrand

Laskiaissunnuntain paikka kalenterissa on seitsemän viikkoa ennen pääsiäistä. Laskiainen määrittää kaikkien muiden kevään kirkollisten merkkipäivien paikan kalenterissa.

Katolisella ajalla laskiaistiistai oli viimeinen mahdollisuus syödä hyvin ja juhla riehakkaasti ennen laskeutumista 40 arkipäivän paastoon. Paastosta päästiin pääsiäisenä. Uskonpuhdistuksen jälkeen laskiainen säilytti edelleen muista merkkipäivistä poikkeavan iloisen luonteensa.

Aikaisemmin Suomessakin herkuteltiin rasvarieskoilla, läskipannukuilla ja siansorkilla. Niiden vaikutuksesta hernerokka kuuluu edelleen laskiaisen perinneruokiin. Samoin maidon kera syötävä laskiaispulla, joka on muistuma katolisen ajan paastoon siirtymisen valkoisesta ruoasta. Tavalliset hillomunkitkin olivat alkuaan laskiaisleivonnaisia.

Naisten juhla

Uskonpuhdistuksen jälkeen laskiaisesta kehittyi eräänlainen talonpoi-

kainen työnjuhla. Uskomukset liittyivät naisten työ- ja toimialaan. Laskiaisena lähes kaikki tekeminen ja tekemättä jättäminen kohdistui joko naisten käsitöiden raaka-aineisiin pellavaan ja villaan, tai sitten karjanhoitoon tai pihapiirin hyötykasveihin kuten nauriiseen, herneeseen ja papuun. Vastaava miesten, peltoviljan ja hevosten kansanomaisen juhla-aika oli jouluntienoo.

Naisten oli hyvä pitää koko laskiaistiistai hiuksiaan hajallaan, jotta pelavista tulisi puhtaita ja kuituisia. Vaaleiden kiiltävien pellavien toivossa oli hyvä myös sukia hiuksia tiheään ja pukeutua valkoisiin vaatteisiin. Iltapäivällä nuoriväki sitten huusi laskiaismäessä pitkiä pellavia ja isoja nauriita.

Työt lopetettiin laskiaisena ajoissa, että ehdittiin nauttia laskiaisen runsaista rasvaisista ruuista. Mitä enemmän rasva kiilsi syöjien sormissa ja suupielissä, sitä enemmän siat lihoivat ja lehmät lypsivät. ■

Ohjeita juhlijoille

Nimimerkki Ojoisten torppari

On tärkeätä noudattaa juhlapaikan kutsukortin pukeutumisohjetta. Kutsukortissa ilmoitetaan aina miehen pukeutuminen, joka määrää myös naisen vaatevalinnan. Sekä ylitettä alipukeutuminen ovat suuria virheitä.

Jos kutsukortissa lukee *Juhlapuku*, *Frakki*, *White tie*, *Evening dress* tai *Habit*, ne kaikki tarkoittavat miehellä frakkia tai tummaa pukua ja naisella juhlovaa lyhyttä, pitkää tai täysipitkää pukua. Myös juhlava housupuku on sopiva asu naiselle.

Smokkitalaisuus alkaa kello 18.00. Silloin kutsukortissa on merkintä *Tumma puku*, *Vierailupuku* tai *Dark suit*. Ne merkitsevät miehelle tummaa pukua ja naisella kevyestä materiaalista tehtyä asua, jonka on oltava työasua juhlavampi, mutta ei esimerkiksi paljeteilla koristelu.

Tumma puku on aina vaihtoehtona frakille ja smokille, mutta smokki ei ole koskaan vaihtoehto frakille! Frakkitalaisuuksissa voi käyttää arvomerkkejä. Ne kiinnitetään takinrin-

nukseen vasemmalle puolelle. Smokkitalaisuuksiin käyvät pienoiskunniamerkit, jotka myös kiinnitetään vasemmalle puolelle.

Vain täyspitkän puvun kanssa käytetään kyynärpäät peittäviä hansikkaita, muuten hansikkaat ovat puolipitkät. Syödessä ja kätellessä hansikkaat riisutaan. Hansikkaiden päällä voi käyttää rannekorua, mutta ei sormuksia tai kelloa.

Juhlalaukku on pieni ja sitä kannetaan vasemmalla kädellä, jotta oikea käsi on vapaana kättelyyn. Älä laske laukkuasi ruokapöydälle. Jos laukku on pöydässä, se häiritsee pöydälle sommiteltua kattausta. Käyttäydy hillitysti ja rauhallisesti vieraiden joukossa. Voit keskustella päiväkohtaisista aiheista, mutta ei yksityisasiasta. Voi kertoa oman nimesi, jos mies esittelee Sinut vieraille. Hymyile kauniisti ja tervehdi ystävällisesti. ■